

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1898

Ny följd ✧ I årg.

Häft. 19

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR
SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

LUCINA HAGMAN: "Den skrivande handelsmankan." En finsk förtattarinnetyp.

M. L—N: Lord. Ett hundporträtt.

Litteratur: L. D.: "Studenter och arbetare 1898." — K. J.: Vågsvall af Hans Vik. — K. J.: När Jesus kom till Östersund af Victor Hugo Wickström. — K. J.: Vid rosenbusken af Ian Maclaren.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

S. k. "Tailor Made"-Kostymer

samt

Engelska Capes

tillverkas på beställning af goda engelska tyger efter de nyaste modeller.

— **Bluslif, Morgonrockar** —

och **Underkjolar**

på lager i stort urval samt på beställning.

OBS! *Egna Syateljere.*

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Senaste Nyheter

i **Franska och Engelska**

Modell-Kappor,

Kragar, Capes och Drägter

i utsökt smakfulla genres. Ytterst moderata, bestämda priser.

Vid beställningar af Kappor och Drägter kopieras de utländska modellerna fullkomligt troget.

Kapp-Magasinet "IDUNA"

Kungsträdgårdsgatan 12.

— Herr John Holmbloms f. d. lokal. —

Läderplastik.

Alla slags verktyg för läderplastik säljas billigast hos

PER FROM, Stockholm,

26 Mästersamuelsgatan 26.

OBS! *Saxar och knifvar slipas.*

Epidemisjuksköterska

med utbildning såväl vid lazarett som vid större epidemisjukhus erhåller plats från och med 1 Januari 1899 som epidemisjuksköterska för Östergötlands landsbygd mot en årlig lön af 600 kronor.

Sköterskan skall vara bosatt i Linköping och ställa sig blifvande instruktion till efterrättelse.

Ansökningshandlingar åtföljda af intyg öfver föregående utbildning, om lämplighet för yrket och om oförvitlig vandel böra före den 15 Dec. 1898 insändas till 1:ste provinsialläkaren i Linköping. (S. T. A. 54086)

Jul-Katalog
sändes till lands-
orten på begäran
gratis!

Stor
Jul-Exposition

26 Regeringsgatan 26

HERM. MEETHS

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötsel af sina afärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nytt till Julen

från Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Frideborg. *Folkkalender för 1899* af Past. B. Wadström, med bidrag af flere förf. 33:dje årg. Rikt ill. Kart. 1 kr., klb. 1:75.

Varde ljus. *III. missionskalender för 1899* af Missionsföreståndaren, Docent A. Kolmodin, med bidrag af flere förf. 7:de årg. häft. 1 kr., kart. 1:25.

Blickar inåt. Beträktelser af A. Senft, öfvers. från franskan. Tredje samlingen. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

Musik till *Ord ur Bibeln* af Joël Blomquist. Tredje häftet 1 kr. Häftena 1—3 inb. i klotb. 3 kr.

FÖR UNGDOMEN:

Hvardagslif af Runa. Författarinnas till "Allt eller intet". Häft. 1: 75, kart. 2 kr., klotb. 2: 50.

Ängsblommor. Kristl. betraktelser för barn under hvarje dag i året af L. L. Häft. 2: 25; v. b. 3 kr.; klb. 3: 25.

Bland Sippor och Blad. Berättelser för barn af Anna Rosén, med ill. af Jenny Nyström-Stoopendaal. Häft. 1 kr., kart. 1: 25.

Barnpredikningar för Kyrkoårets sön- o. helgdagar af Lisa von Engelhardt. Öfvers. af Komminister Hans Nilsson. Häft. 3 kr.; v. b. 3: 75; klb. 4: 25.

Korn åt små fåglar. Kristl. barnkalender för 1899.

Såsom ljusets barn. Några ord till unga flickor efter konfirmationen af Dr Ernst Siedel. Öfvers. och bearbetad från 4:e tyska upplagan. Häft. 1: 75; kart. 2 kr.; klotb. 3 kr.

Från Fiolen till Bibeln. Berättelse af Kyrkoherde N. Fries. Häft. 25 öre.

Två hemligheter af Hesba Stretton, förf. na till "Jessicas första bön" m. fl. H. 25 ö.

En man som står vid sitt ord. Af Hesba Stretton. Häft. 25 öre.

Barnens Tidning o. Barnens vän för 1898, inbundna i vackra band å 2 kr.

Missionsbibliotek. Trettonde hft. *På flykt.* Missionsberättelse för ungdom af Pastor Schneider. Häft. 75 öre.

Bibliotek för de unga. N:ris 88 —93. Af L. S., Mathilda Roos och Wollmar, från 10 till 25 öre.

Barnens bilderbok. Med fina o. talrika illustrationer samt berättelser för de små, samlade af L. S. *Sjunde boken.* Kart. 75 öre.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvoror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af **färdiggjorda**

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

”Den skrivande handelsmankan”.

En finsk författarinnetyp.*)

Först sedan det goda tagits ifrån oss vakna vi till tacksamhet och erkännande. Huru många gånger hade icke ett förståelsens ord eller ett varmt handslag verkat uppmuntrande på den intelligenta, för höga mål sträfvande människan, som inlägger hela sin lifskraft, ger sin personlighet odelad i sitt arbete. Hur skulle ej ett sympatiskt emottagande af litterära alster i det rättas och godas tjänst lifva modet och stärka kraften hos författaren? Men i stället för att söka förstå, har man ofta på förhand beslutit att förhålla sig kall och likgiltig, ja, man har trott det vara förenligt med sin värdighet att med öfverlägsenhet bemöta den unga författaren på hans bana. Och detta ingalunda endast där man träffat en medelmåttig förmåga, utan lika ofta där man mött snille och själfständighet, höghet och själsadel. Om vi vilja vara sanna, måste vi erkänna att våra största andar fått vidkännas detta, ehuru vi hälst ville glömma huru vi en gång ryckte på axlarna åt och underskattade det vi i dag höja upp till skyarna. Ha vi icke alla här på denna sida om Bottenhafvet nyligen blifvit påminta om, att en tid fauns, och denna icke så kort, då den man som nu omstrålas af helgonglans, ingalunda åtnjöt sina landsmäns odelade beundran?

Ännu vida mer än männen drabbas kvinnorna af sina medmänniskors missförståelse och köld. Där kvinnor utan själfständig begåfning beskedligt plöja i gamla fåror, upprepar gamla tankar med nya ord, tagas de ännu emot med en viss artighet, men våga de

*) Kort efter Minna Canths död, på våren 1897 innehöll Dagny en biografisk skiss öfver den framstående finska författarinnan. Den som nu meddelas af en landsmaninna till fru Canth framställer dock så väl hennes personlighet som hennes arbeten i ny belysning, hvarför föreliggande artikel kan betraktas som en komplettering af den förra.

tänka och tala sina egna tankar, våga de fordra rum för sina egenartade kraf, så få de för visso från många håll känna hvad deras frid tillhörer, låt vara att de också äga snille och konstnärsförmåga.

Minna Canth, den framstående författarinnan, som skall tecknas i dessa rader, fick bittrare än någon annan kvinna erfaras detta. Redan då hon åren 1874—78 skref sina första bitar i *Jyväskylä*-bladen, hvilka redigerades af hennes man, blef hon föremål för det skarpaste klander. Att mannen blef uppsagd från redaktörskapet för det ena af dessa blad, därför att hans fru skref emot bränvinet, hänförde sig åtminstone till innehållet i hvad hon författade, men i främsta rummet anföll man henne icke ännu för *hvad* eller *huru* hon skref utan blott därför att hon skref. En gift kvinna hade bort sitta och stoppa barnens strumpor i stället för att intaga mannens plats vid skrifbordet, medan denne var på seminariet och gaf sina timmar. Att hustrun genom denna revolt emot en häfdvunnen arbetsfördelning emellan könen skulle komma att ruinera familjen, ansågs gifvet. Många drogo sig åt sidan för att ej ha något att skaffa med denna nymodiga fru, medan visserligen också andra funnos, hvilka togo parti för henne.

Anmärkningarna och missnöjet emot »den skrifvande handelsmankan» minskades ingalunda sedan fru Canth (1879) blifvit änka och med sina sju barn flyttat till sin hemstad Kuopio, där hon tagit emot sin fars handel. Affären var till en början ganska skral och gaf föga utsikter att lifnära en stor familj. Men fru Canth hade affärs geni: hon visste snart hvad kunderna tyckte mest om och tog inte in någonting som ej hade visat sig ha god afsättning. Dessutom var både lagret och försäljerskan af äkta vara, det drog folk och rörelsen började gå. Senare var hennes handel med sina två olika butiker en af de förnämsta i Kuopio, allt under det densamma behöll sin kvinliga karakter af inbjudande trefnad och personligt deltagande för köparnes mångskiftande intressen. Men affärsorsorgerna lyckades aldrig hos fru C. förkväva det litterära intresset. Hon var ständigt sysselsatt med att skriva, och detta gick till det yttre till på ett mycket enkelt sätt. Då jag dagen efter hennes begrafning vid ett besök i sorgehuset tog afsked af hennes döttrar, bad jag om att bli införd i den afidnas arbetsrum för att få se hennes skrifbord m. m. därtill hörande.

»Mamma hade aldrig något skrifbord, ty ett som vi barn en gång gäfvos henne till julklapp begagnade hon aldrig», blef svaret. Man pekade på det lilla ovala bordet framför soffan i salen där vi

sutto. Framför bordet stod en vanlig finsk gungstol. Det var sittande i denna Minna Canth hade skrivit sina alster, vanligen i hopsyddas kvartarkshäften, som hon rullade ihop och ställde på en hörnhylla hvarje gång hon lämnade skrivplatsen. På samma hylla satte hon också bläckhornet och pennan, för att tillika med häftet åter nedtagas när hon återvände till skrifarbetet. Utom dessa saker fanns på bordet ingenting annat än — en kaffekopp bärande vittne om fru Canths utomordentliga kaffedrickningsförmåga

* * *

1881 skrefs »*Murtovarkaus*» (Inbrottsstölden), hennes första drama, och gick med obestridd framgång öfver den finska scenen. Jag såg detta stycke första gången i Tavastehus. Carl Wetterhoff satt bredvid mig och jag glömmet ej huru förtjust han var i landstrykaren Hoppulainen, som är styckets glansparti. »Den allra bästa byvaga-bond jag sett på någon af Europas teatrar», föll sig orden af denne genialiska för alla svenskar så väl bekanta konstkritiker. *Murtovarkaus* har bibehållit en stående plats på Finska teaterns repertoar och spelas dessutom på hvarenda teater i hela landet. Då Minna Canth icke långt efter denna sin förstlingspjäs uppträdde med en annan »*Roinilan talossa*», (På Roinila gård) och äfven denna hade lycka med sig, började man i vida kretsar på allvar skaka på hufvudet åt denna djärfva fru, som med säkerhet antogs hafva skrivit sig till en missklädande okvinnlighet.

Men det fanns intet, som kunde hålla författarinnan tillbaka. Blicken vidgades och världen vidgades genom egna iakttagelser och genom flitiga studier. Hjärtat svälde af kraftiga djupa intryck, och de måste fram, ty de tvingade starkare än allt hån och hot, som uttalades ur hundrade munnar. Detta var den inneboende driffjädern hos Minna Canth. Den kunde slappas af för någon tid, och många gånger trodde hon själf att den brustit, men den gjorde det icke förrän i döden. Denna hennes till grunden gående kritiska syn på lifvet och denna obetvingliga åtrå att bringa det sneda på rätt, dref henne att blanda sig i den arma mänsklighetens öden. Man har sagt och man må ha rätt i att detta var en svaghet som förledde henne till öfverdrifter, vi måste dock betrakta det som en gåfva från ofvan, och säkert är, att Minna Canth utan denna gudagnista aldrig skulle uppnått det äkta mästerskap i dramatisk diktkonst, man nu tillerkänner henne. Att hon var behärskad af den rikaste mänsklighetskänsla, och ägde en utpräglad originalitet fram-

skymtade redan i dessa hennes tidigaste arbeten, men först när »*Työmiehen vaimo*» (Arbetarens hustru) 1885 första gången uppfördes, föll fjällen från allmänhetens ögon, och man fann, att man hade att göra med en författarinna af själfständigaste rang. De af målsmanskapet förorsakade förvecklingarna tecknades med genomgripande kraft i arbetaren Ristos och Johannas äktenskap, på samme gång den stackars Homsantuus uppträdande och öde gaf en blott alltför sann bild af de orättvisor, hvartill den dubbla moralen leder.

För den hälft af mänskligheten, som icke omedelbart behöft lida af dessa saker, har teckningen förefallit öfverdrifven, men icke så för den andra hälften, för hvilken dessa förhållanden varit och äro mera kränkande än en man någonsin fullt kan förstå. Lifvets hårdhet och människornas godtycklighet var den skola, som hade utvecklat den föraktade marknadsflickans af naturen skarpa förstånd, och det var därför alldeles logiskt att hon och just hon ansåg sig god nog att med orden: »Det var just edra lagar jag ville skjuta» uttrycka sitt förakt för en ordning, som fängslar den ena förbrytaren medan den andra står och ser på. Det var Homsantuus korta kritik öfver det bestående, en kritik som förskaffade författarinnan mycket obehag och många motståndare, men som icke desto mindre låg dold i det allmänna medvetandet och en gång skarpt uttalad grep omkring sig.

Minna Canth hade med elden i sin varma kvinnosjäl kastat sig in i utvecklingens gång. Hon kunde aldrig bli en kall åskådare, därför bära alla hennes arbeten den omisshärliga prägeln af en starkt utvecklad individualitet. Knappt hade ett år förgått efter »*Työmiehen vaimos*» uppträdande, då allmänheten öfverraskades med två noveller »*Hanna*» och »*Köyhää kansaa*»*) (1886), i hvilka författarinnan åter bjöd särskilda sidor af samhällstillståndet spetsen. I den förra togs ämnet ur medelklassen, i den senare ur folklifvet; i det ena arbetet var det den andliga och den sedliga nöden, i det andra den lekamliga nöden som träder i förgrunden. Ehuru »*Hanna*» lider af en märkbar brist på sammanhållning och koncentration, verkar teckningen genom sin naturtrogenhet, och isynnerhet är framställningen af hjältinnans och hennes kamraters skolungdomslif ypperlig. I »*Köyhää kansaa*» finner man inga spår af bristerna i »*Hanna*»; den genom sin enkelhet och sin sannhet gripande skildringen af fattig-folks lif är som gjuten till sin form. Den lätta, flytande dialogen, som ger Minna Canth en enastående plats i vårt lands nutidslitteratur, är så fängslande i dessa berättelser, att man

*) Båda äfven i svensk öfversättning. (»*Hanna*» och »*Fattigt folk*»).

vänder blad efter blad utan att veta det. Ehuru formen var novel-
lens var intrycket genomgående dramatiskt. Detta måste med ännu
större skäl sägas om romanen »*Salakari*» (Blindskär), som utkom
ett år senare och erkännes vidgående stilen äga mönstervärde i vår
nyare novelllitteratur. Motivet i boken är gammalt men behandlin-
gen är ny. Att en ung fru till en bra man faller i äktenskapsbrott
har man läst om hundra gånger förut, men att hon så som fru
Alma Karell också är någonting annat än en synderska, att hon
förtjänat ett bättre, och att hon med en förnuftig uppfostran och
under inverkan af förnuftiga samhällsförhållanden kunnat vinna ett
bättre öde, därom hade man sällan läst. Angreppen emot det skefva
i vårt samhällslif voro mycket våldsamma, en del episoder skildrades
med en naturtrogenhet, som man ej var van vid, och man drog
fram öfverdrifterna — sådana saknades icke — för att med dem
skymma undan sanningen. Emellertid lästes Minna Canth med
växande intresse öfverallt i landet, hennes skrifter spridde sig till
de allra bredaste lagren.

Den förbittring hon framkallat nådde sin höjd efter första upp-
förandet af hennes nästa drama: »*Kovan omen lapsia*» (Olyckans
barn) (1888), som omedelbart därpå förbjöds, emedan innehållet ansågs
kunna verka uppviglande inom arbetareklasserna. Att den alltför
skarpt framträdande afsikten att pricka ämbetsmannaklassens god-
tyckliga herravälde efterlämnade hos åskådaren ett pinsamt intryck,
det är sannt, men både handlingen och en del kataktärer, isynner-
het de mindre framträdandes, väckte beundran för författarinnans
rika iakttagelse och förmåga att i stora drag ställa lifslevande med-
människor för vår syn.

Då Minna Canth utom allt det bäska och nya som gick ur
hennes noveller och dramer ännu därtill fitigt och med ihärdig själf-
ständighet deltog i samhällsdiskussionen genom novelletter i tidskrif-
ter och kalendrar och ej heller sparade på uppsatser och artiklar
i tidningspressen, var det begripligt att hon ej skulle få vara i
fred. Man angrep henne enskildt och offentligt. Hon var »den
ruttna masken i Kuopio», en »gudsförnekare» m. m. d. Förtalet
och förföljelsen kan ändå nedtynga äfven den kraftigaste natur,
ännu mer då den såsom fru Canths är finkänslig och öm. Man
har sig bekant att oljudet till slut väckte hos henne tanken att ut-
vandra, men kärleken till fosterlandet var hos Minna Canth alltför
omfattande och djup för att tillåta verkställandet af denna tanke.
Också inträffade i hennes lif tilldragelser som påminde om att olyc-

korna och sorgerna icke alltid komma från samhällstillståndet. Döden bortryckte från henne en innerligt älskad ung dotter och samtidigt tvenne af hennes käraste vänner. Detta ledde författarinnans sjäslif in i nya öfver jordelifvet varande sferer och verkade med det samma försonande på hennes utveckling. Klandret förlorade sin udd och berömmet — sådant saknades icke heller — sin sporre, hon kände behof af att kasta bort stridsvapnet och att lämna världen i fred. En hvilotid inbröt också verkligen, och ingen var mera öfvertygad än Minna själf, att hon aldrig mera skulle gripa till pennan. Detta var naturligtvis en förhastad slutsats. Nytt stoff ihopsamlades i all tysthet och under skämtsamma tal om att människorna nog härefter finge förblifva i fred för henne, och tredje året efter »Olyckans barn» föddes »Prästens familj» (»*Papin perhe*»). Med ingalunda förminskad genialitet och med större lif och lust än någonsin förut behandlades denna gång de ungas af båda könen kraf på frihet i religion och studier gent emot de gamlas konservatism och patriarkaliska maktbegär. Men det var inte obetingadt de unga som vunno den moraliska segern, utan äran blef vackert delad. Det låg nu ett hos författarinnan hittills saknad lugn öfver det hela, en måttfullhet och en mildhet, som värkade välgörande på åskådaren. Handlingen var full af lif och färg, men den flöt tillika fram med ett visst behag. Smidigheten i dialogen hade vuxit till sig ännu mer, replikerna föllo som pärlor. Publiken var ögonskenligen entusiasmerad, och lyckönskningstelegram afsändes till författarinnan samma afton stycket gafs första gången.

Något nytt drama påbörjades icke nu utan en tid framåt användes att samla och utgifva mindre utkast och berättelser, som tidigare varit synliga i dagblad och tidskrifter. Samlingen utkom i två ganska omfattande band år 1892. Utrymmet tillåter mig ej att redogöra för desammas innehåll. I andra samlingen ingår bland andra berömda berättelser en af de bästa och vackraste Minna Canth skrifvit, ehuru föremålet icke är någonting bättre än en fattig gumma, som köper och säljer gamla kläder, och som af mycket godt folk ansågs alltför simpel att upptagas i en novell. Det var »Kauppa-Lopo» (Handelsmanskan Lovisa). Hvem af oss har icke vid läsningen af denna fina, om den mest storslagna människokärlek vittnande berättelse fällt tårar af medkänsla för den supiga, tjufska klädmånglerskan, som ändå gömde mera tacksamhet och större ömhet i sitt skruppna hjärta än många som flyta på ytan af ärlighet och dygd?

Sin nästa hjältinna möter författarinnan åter i den belevade medelklassen, där man visserligen icke i likhet med Kauppa-Lopo stjälar silfverslantar från torgböndernas fickor eller tillbringar sina nätter på badstugulafven, men där passionerna rasa lika ohäjdadt och människan stapplar sin väg fram lika usel. Den unga Sylvi Wahl (i »*Sylvi*», uppförd f. gången år 1893), som har blifvit tagen till hustru af sin förmyndarefarbror, blir kär i sin barndomsvän, utvecklas af sin kärlek till själfmedvetenhet och begär skilsmässa af sin man. Då denne bemöter hennes anhållan med hån och förakt, griper hon i ett ögonblick af förtviflan till ett giftpulver, som hon vet förvaras i mannens bordslåda, blandar i största hast pulvret i ett glas vatten och ger det åt sin man, som dör däraf. Den brottsliga Sylvi är dock bland alla dessa hederliga och väluppfostrade människor, som omge henne, den bästa, det är hemligheten, och författarinnan blottar densamma med en konstnärs hela finhet och takt. Ett filosofiskt lugn hvilar öfver framställningen, den olyckliga kvinnan vill här hvarken skjuta ihjäl samhällets lag, som dömt henne till tukthus, eller förebrår hon andra. Man har stridit om huruvida fjärde akten, där Sylvi sittande i fängelset tar emot nådiga besök af sina forna vänner och sin älskare, borde finnas i stycket eller helt och hållet lämnas bort. Teckningen af hufvudkaraktären skulle väl intet förlora på ett bortlämnande, ty denna är psykologiskt slutförd redan i tredje akten, men däremot skulle helt säkert intrycket af det hela föfela sin verkan, om man företoge en stympning.

I sitt nästa och sista drama har Minna Canth återvänt till allmogelifvet. »*Anna Liisa*», uppförd f. g. 1895, är teckningen af ett familjedrama, som anknyter sig till hjältinnans tidigare gjorda sedlighetsfelsteg och barnamord. Också detta är en gammal historia men i ny belysning, dock utan tillstymmelse till hvad man kallar tendens. Författarinnan har här ännu mer än förut dragit sig åt sidan för att endast på afstånd leda handlingen. Personerna och deras stridiga lifsöden tala själfva till oss med omutlig sanning och väcka oss till vemod öfver de oändliga utvecklingsbrister vår sammanlefnad i allt företer.

Isynnerhet de senare årens kritik har sört för att Minna Canth blifvit tillerkänd en af de främsta hedersplatserna i våra författareled; Den rent mänskliga, sedliga innebörden af hennes lifsgärning som skriftställarinna har däremot mindre blifvit beaktad. Emellertid har denna utan tvifvel en vida större bärvidd än samtiden anat. Teckningen af så godt som alla Minna Canths kvinnokarakterer har väckt

tvifvel emot den hittilldags föredragna vanliga kvinnotypen. Genom sin djupt trängande blick har denna författarinna förstått draga fram de mörkaste skuggor, som hvilat öfver kvinnornas hela utveckling och ställning såsom människor och medborgarinnor. Vi kunna tryggt säga att Minna Canth samtidigt och därigenom att hon haft mod och snille att i sin rätta dager måla kvinnorna, tänkesätten om dem och hos dem samt samhällstillstånden som omge dem, mera än någon annan författare, hos oss bidragit till att gifva stoff till den nya kvinnotyp som håller på att bilda sig. Behovet af nya kvinnor, utvecklade enligt sina individuella egenarter, kvinnor som fullt förstå glädjen och plikten att i allt häfda sig själfva, detta är hvad Minna Canth velat väcka och verkligen lyckats väcka hos sina landsmän. Att hon vid detta nydaningsarbete var tvungen att stöta sig med mycket af det bestående, kunde ej hjälpas. Att hon modigt och konsekvent följde sin öfvertygelse genom hela sitt lif, borde mana hvarje kvinna att icke låta sig ledas hvarken af dagens hugg eller morgondagens lockelser.

Minna Canth var alltid densamma, hvarken hennes vänner eller hennes motståndare kunde någonsin säga att hon skulle ha vacklat i sin lifsåskådning. Hon såg tillräckligt långt in i framtiden för att icke den ena dagen behöfva återtaga hvad hon den andra dagen sagt. Den som varit i tillfälle att följa med hennes utveckling som tänkare och skriftställarinna och som tillika haft lyckan att tillhöra hennes umgänges- eller vänkrets, har uti henne själf påträffat de solida egenskaper som komma att känneteckna den ur nutidsutvecklingen framträdande nya kvinnotypen. Hon bar det stolta själfmedvetandets tecken på sin panna, men hon bar det med en kvinnas mjuka behag. Snillels gäfvade ägde hon i rikaste mått, men hon visade densamma aldrig innan den påtagit sig hjärtats värmande omklädnad. Ingen som kände Minna Canth kan glömma den sympatiska fläkt som omgaf henne, både när hon var glad och när hon var sorgsen. Sina värsta motståndare kunde hon »kyssa och slå ihjäl med samma varma själ». Hon var en trogen vän som aldrig kunde svika. Att ösa af sitt förstånd och sitt hjärtas rika skatter åt alla som kommo i hennes närhet beredde lika stort nöje åt henne själf som åt hennes umgänge. Huru naivt omedveten hon tillika var om sina andliga företräden framgick ofta ur hennes yttranden och hennes bref till vännerna. »Jag med min skrämmande tomhet kommer för att hemta idéer af er medelpunktsmänniskor», brukade hon säga när hon kom på besök till hufvudstaden.

Längre än till hufvudstaden sträckte sig heller aldrig hennes »utrikestrippar». Också däruti var hon helt sig själf, att hon aldrig ville sätta sin fot utom sitt lands gränser. Hon hade nog lust, men hon var rädd att få ledsamt, hon kunde ej förmå sig att lämna hemmet och de hemmavarande, icke ens sedan dessa senare voro fullvuxna. En gång, då en af hennes döttrar vistades någonstädes i Södra Tyskland, skulle Minna resa ut för att hälsa på henne, men kommen till Helsingfors fick hon efter vanligheten en så stark återlängtan efter Kuopioluften, att hon — vände hem igen.

Att Minna Canth oaktadt allt ondt och styggt som sades åt henne och om henne ändå i vida kretsar blef den rätta medelpunkten, omkring hvilken de andra rörde sig, kunde ej länge döljas. Hennes hem med de många unga familjemedlemmarna, men i främsta rummet dock med henne själf var en samlingsplats för allt hvad intelligens och framtidshopp hette i Kuopio. Dessutom hörde det till saken att alla unga författare, som ej annars sett henne, företogo en tur upp till den vackra Saimastaden för att med detsamma få se dess härskarinna. De blefvo alltid emottagna med ett gladt leende och bra trifdes de i det gästvänliga »Kanttila». (Canthska hemmet).

Då Minna Canth den 19 mars 1894 fyllde sitt femtionde år, hade kuopioborna arrangerat för henne en medborgarefest, som vann stor anslutning. Stämningen vid festen och de från många olika håll i landet ankomna lyckönskningstelegrammen visade, att hedersgästen var både beundrad och älskad i vida kretsar. Ännu mera framstod detta sedan Minna Canth var borta. Som genom ett slag blefvo hennes landsmän då väckta till inseende af hvad de i denna stora kvinna hade förlorat. Då hennes död blef bekant i Kuopio den 13 maj på morgonen hade en kroppsarbetare yttrat till sin kamrat: »Hur skall det nu gå när Canthska frun gick bort?» Att mannens ord voro uttrycket för djup saknad i uppriktiga allmogehjärtan, kunde man bekräfta vid den aflidnas begrafning, som bevistades af flera tusen personer, ej blott af stadsbefolkningen, utan af saknande medmänniskor från kringliggande orter.

Den friska, ungdomliga inlandsnaturen hade just hunnit pryda sig i sin härligaste sommarklädnad. Det var lif och prakt, grönska och färging öfver allt. Det var som ville moderjorden med sol i blick och värme i fann taga emot sin dotter med det varma hjärtat och det klara ögat. Endast de omkringstående skarorna stodo försänkta i saknad och sorg. De kände att den bortgångna verkligen varit deras före-

språkerska och deras försvararinna. Det var det oegennyttiga, det ädla människohjärtat med sin allt omfattande kärlek, hvilket nu så som alltid till slut vunnit sina medmänniskors beundran och genkärlek. »Hon var vår vän, den som vi nu sänkt i jorden», kunde man läsa i dessa tusende människors tårfyllda ögon.

Och detsamma kan sägas af oss alla, alla små och svaga i samhället, ty det var dessas fana Minna Canth höjde högt. Men i och med detsamma höjde hon hela sitt land och sitt folk. Hon pekade på hvar fröet och drifkraften skulle sökas till en sund och sann utveckling af det goda och det sköna hos man som kvinna. Denna afsikt var för henne klar och i denna afsikts tjänst ställde hon sig med hela styrkan af sitt snille och sitt hjärta.

Lucina Hagman.

Lord.

Ett hundporträtt.

Egentligen hette han Lord-pojken så där i hvardagslag. Men vid allvarigare tillfällen eller då man ville inskräpa en viss respekt, kallades han kort och godt Lord. Med tiden erhöi han flere tilläggsnamn, beroende på mera framträdande egenskaper, fast jag har inte mod att meddela dem. Hans storhet nådde inte medelmåttan, han var fint byggd, hade en spänstig, fotlyftande gång, hans hufvud var tecknadt i fina nobla drag och hvarje själsrörelse lyste fram i hans rörliga fysionomi. Gentlemannalikt uppförde han sig, utom någon gång då det kunde hända, att han förlorat spåret på husbond, eller då denne hade gått sin väg utan att ropa »Lord». Kunde så hända, i det sista fallet, att stora matmor släppte ut honom, då husbond var utom räckhåll. Han gaf då skall redan i andra trappan, lufsade i väg, snokade och fnyste utan att finna något spår. Långsamt kom han därefter upp under ideligt gläfsande, kilade in genom tamburdörren, snodde omkring i rummen, skällde förargligt, omväxlande med misslynt morrande. Han var vid riktigt småkitsligt humör öfver den oförrätt han lidit genom att så där i en hast bli herrelös. Det gaf sig hvarken med köttben eller förmaningar, förrän husbond kom tillbaka. Då var det fara värdt, att han viftade svansen ur led, han hoppade ända

upp i ansiktet på honom och gnällde af belåtenhet. Då slukade han i sin öfverådiga stämning de matbitar han förut ratat, fjan-tande omkring benen på oss under vänliga ar-r-r-r, ar-r-r-r och out-tröttlig svansgång.

Hans intelligenta anlag skyttade tidigt fram. Redan vid den unga åldern af tre veckor lutade han starkt åt det pessimistiska. Den högsta grad af förtviflan stod att läsa i hans anlete, då hus-bond satte upp honom på ett bord och stack en gammal pipa i munnen på honom och sade: »Håll fast!» Han satt där som en liten otymplig guttaperkagubbe med utbredda framtassar, rynkade bistert pannan, slokade öronen och hängde med hufvudet. De om-kringståendes löje eller vänliga tilltal kunde icke lätta på dessa tidiga världsmärtans marter, som tydligt stodo präglade i hans upp-syn. Men han ändrade tendenser med tiden. Han blef optimist i högsta grad. När då någon af husets medlemmar kom hem ifrån dagens arbete, mötte han dem med en öfverströmmande lifsglädje. Han flög upp på dem, därefter öfver soffa och stolar, in i säng-kammaren så lång den var, därpå en tvär vändning så klorna skrapade i golvet, så upp på personen igen, ut till stora matmor i köket för att berätta att den kära vännen var kommen, så samma rond två, tre gånger, tills han stannade och nafsade under ar-r-r-r, ar-r-r-r.

Men han hade nog sina sorger han också, fast han icke myc-cket talade därom. Ibland när han låg, kunde det hända att en djup suck steg ur hans beklämda bröst, om det nu gällde något hjärtequal eller matbekymmer är svårt att afgöra för den, som icke tagit till specialstudium att intränga i en hundnatur. Fakta voro dessa djupa, outgrundliga suckar, konstaterade till tjänst för dem som vilja slå sig på hundpsykologi. Lords största fröjd var när han fick gå ut med lilla matmor i Humlegården och pulsa omkring i snödrifvorna. Då tog han skutt i dem som en hare eller stannade med lyft framtass under något träd, där en sparf kvitt-rade i grenarna, Med ett hopp rakt upp ville han försöka nå grenen med sångfågeln; eller ock tog han ett skutt midt in i en flock dufvor, som skingrade sig åt alla håll. Därefter durkade det iväg igen genom snön. Så fick han syn på en hund långt borta. Lord-pojken låg som ett streck utmed marken i språnget, så ett skutt midt på föremålets hufvud. Efter första bekantskapen tumlade de om i snön. Flere kamrater kommo till och så var bataljen färdig. Lilla matmor fortsatte emellertid sin väg och gick

att hälsa på Schéelegubben uppe på backen. Kunde så hända att Lordpojken var borta. Hon gick då ner några steg och Lord gjorde ståndskall nere åt biblioteket till och tittade efter henne. Så fick han syn på lill'matmor och då bar det i väg som en pil, två snöiga tassar på kappan, och så ystert i väg igen på de fotshöga jämna snöytorna. Han var den bästa snabblopären bland hundar, sällskaplig och mycket familjär. Han hoppade midt på stora slaktarhund, som var minst fem gånger så stor som vår lilla intelligentia hund. Under vänskapligt gnabb följdes de åt, en symbol af vår lilla fredsrörelse och vårt kompakta försvar.

Då han kom hem efter sådana strapats-promenader och svansat omkring en stund, sträckte han ut sig framför kaminen, i det han sneglade åt husbond, ty det var förbjuden mark han beträdde. Husbond hade icke alltid varit god. Till Lords sorgliga erfarenheter i detta lifvet hörde smörj och snöre, hvilka voro väckande medel till hans intelligens' förkofring. Han förstod redan att hoppa genom händer, göra språng $1\frac{1}{2}$ meter upp i luften efter sockerbitar, apportera slantar för att köpa kött, hälsa god morgon och taga god natt. Det var vackert så af en årsgammal individ. Snöre fruktade han nära på mera än smörj. Då han var ohörsam brukade lilla matmor visa honom ett snöre och hålla en monolog om frihetens förlust och om nödvändigheten att lyda kommando, och alldeles som socialdemokraterna tygla fackföreningarna, måste matmor tygla Lord, han fick icke ha en egen vilja. Då blef han ledsen, strök sig mot henne och tittade vädjande upp till henne: hon kunde inte binda honom — »du får slippa!» Det blef ett hoppande. För att nu återkomma till kamin, så lade sig Lord alltid på det tillåtna afståndet därifrån. Men genom ett slags konstiga vändningar kom han allt närmare och närmare. Till slut fräste något. Det var Lord, som med sin våta nos ville konstatera värmegraden. Han drog sig snopen tillbaka och lilla matmor satte skärmen för, midt för hans långa näsa. Han sträckte på sig och gäspade, oförbätterliga vanor, och traskade ut i köket, där det började osa middagsmat. Fick han så ett ben och han ej orkade äta upp det, bökade han för att få det under sin matta, lill'matmor hjälpte honom vanligtvis och så lade han sig i godan ro öfver sin skatt, liksom protektionisterna vaka öfver sina spanmålsupplag.

Med intresse följde han allt hvad husets medlemmar företogo sig. Sydde stora matmor, granskade han hennes söm. Höll lill'matmor på att skrifva, kunde han hoppa upp på en stol bredvid

henne och titta i hennes papper, ett privilegium, som ingen annan hade. Hon kunde då helt vist lägga sin hand på hans nacke och hålla en liten föreläsning.

»Hör du Lord du. Du betalar 15 kr. i skatt du, och jag betalar 96 öre, och efter alla uträkningar, eftersom rösträtten graderas efter penningekistan och ej efter intelligensen, skulle du med din skatt af 15 kr. alltså ha rösträtt. Jag vet att du mycket väl förstår att bruka dina röstresurser både när det gäller att vaka öfver något och att ge svar på tal. Ser du, inte för jag det ringaste vill inverka på dina politiska åsikter, vi kvinnor intaga en undantagsställning, vi äro intelligenta, upplysningsälskande, banbrytande, ja, många af oss ha fått den där intelligensstämpeln, som heter akademisk grad, hvaröfver männen äro så strama. Jo, min mening var, ser du Lord, att du skulle gå ner till de där riksdagsfarbröderna och hålla en föreläsning om intelligensens martyrium och penningepåsarnas despotism, ty så länge detta system pågår, ha vi kvinnor så svårt att få ett ord med i laget. En annan egenhet med oss kvinnor är, att vi äro egendomslösa. Ha vi en far, som äger något, öfvergår arfsrätten, om vi äro gifta, till våra män. Vore nu intelligensen den verkande kraften vid rösträttens utöfvande, intoge vi kvinnor ingen undantagsställning, utan det blef i stället en jämn fördelning af rättigheter.

Det skulle ju hända, att du blef utkörd för din frispråkighet — men du blir desto mera ärad då».

Lord var lifligt intresserad och kvinnorörelsen har allt att vänta af denna skattdragande, intelligenta samhällsmedlem.

M. L—n.

Litteratur.

»Studenter och arbetare 1898».

Det är den mycket bekanta föreningen med ofvanstående namn, som här i en ganska omfattning och väl redigerad publikation framlägger resultatet af sin framgångsrika verksamhet under den förflutna fyra-års-perioden, det är nämligen fyra år sedan »Studenter och arbetares» första skrift utkom. För hvarje institution af betydelse, allra hälst ett sällskap, som är bärare af stora idéer, är ett

eget organ ett af livsvillkoren. De tankar som uttalas, de meningar och åsikter som göra sig gällande behöfva magasineras för att i en framtid kunna omsättas i förverkligandets klingande mynt. Det är i startandet af nya idéer af allmänmänsklig och samhällsnyttig innebörd som föreningen ser sin betydelse och styrka. Och hvad densamma åstadkommit under de 12 år »Studenter och arbetare» ägt bestånd kan ej skattas ringa. Hufvudprincipen i sitt program, att »öppet och ärligt arbeta för klassfördomarnas häfvande och klass-skilnadernas utjämning» har också föreningen med aldrig svikande trohet fullföljt, ej minst genom sina innehållsrika diskussionsaftnar, då det stått en hvar fritt, oberoende af åsikter och samhällsställning, att häfda sin mening.

Ett urval af de föredrag och uttalanden, som förekommit under föreningssammankomsterna, föreligger, jämte årsredogörelser för »Studenter och arbetares» verksamhet under de gångna åren, i här omtalade skrift. Och urvalet synes godt och gjordt med sakkunskap och urskilning. Här ett flyktigt genomgående af innehållet.

»Kvinnan och den sociala frågan» behandlas på ett djupgående sätt af föreningens ordf., d:r Laurent. Det är närmast med anledning af det för ett par år sedan så lifligt debatterade kvinnosaksspörsmålet, som d:r Laurent tagit till orda i saken. Det är både läkaren och sociologen, som här utvecklar sina synpunkter. Förf. betraktar ej kvinnofrågan annat än i dess sammanhang med de stora samhällsproblemen, den liksom allt vare sig af ande eller materia följer utvecklingens lag. Att förf. trots sin klara och opartiska blick för rådande förhållanden och sina ljusa framtidssyner ej ser sig god att ge svaret på det som står och ännu länge kommer att stå som en *fråga*, nämligen ordnandet af kvinnans ställning i samhället, förlåter man honom. Att se ljust och äga tron är ju i och för sig en kraft som leder mot målet — och försätter berg. Förf. ser ytterst hoppfullt mot lösningen af den sociala frågan och betraktar alltså äfven kvinnofrågan i samma ljusa framtidsperspektiv.

De uppsatser, som närmast röra arbetareförhållanden, intaga, som naturligt är i en publikation som denna, en framstående plats. Här kommer man från teorierna in på den praktiska verklighetens fasta mark. Vi nämna i detta sammanhang kapitlet om »Arbetarehem», »Normalarbetsdagens inflytande på kroppsarbetarnas sedliga och intellektuella lif», »Kooperativa föreningar», »Industriella produktionsföreningar», »Arbetarestatistiken från arbetaresynpunkt», »Några ord om läsestugor», »Ett brottstycke ur den svenska arbetslöshets historia» o. s. v. Att många af dessa uppsatser författats af arbetare med alla fackkunskapens och den praktiska erfarenhetens förutsättningar gifver dem ett särskildt värde.

Utom med rent sociala spörsmål sysselsätter sig föreningen äfven med andra humaniora, hvilket denna deras publikation nogsamnt visar. Bland historiska ämnen märkes ett intressant föredrag af öfverstelöjtnant R. von Koch om »Peru före dess eröfring af spanjorerna» och Emil Svenséns utomordentligt lifliga skildring

af »Huru representationsreformen genomfördes», ett stycke nutids-historia af särdeles förtjänst och intresse. Fröken Anna Roslings framställning af den social-etiska rörelse, som i Tyskland tagit sig ett uttryck i det vidtutgrenade sällskapet för »Etisk kultur», är ett väl skrifvet, underhållande kapitel, liksom det om det filologiska kuriosum, som kallas »Esperanto, ett neutralt språk».

Ett blott och bart genomgående af innehållsförteckningen i ett arbete, utan åtföljande omdömen och utläggningar, måste emellertid förefalla meningslöst. Här är dock ett af det knappa utrymmet betingadt, torrt uppräknande kanske bättre motiveradt än vid andra bokanmälningar. Ty blotta namnen på de ämnen som behandlats tala sitt eget, betydelsefulla språk, de gifva, äfven med uteslutande af alla kommentarier, en osökt anledning att på sällskapet »Studenter och arbetare» tillämpa det bevingade ordet: att intet mänskligt är det främmande.

L. D.

* * *

Vågsvall af *Hans Vik*.

Stockholmarna läsa tidningar och gå på teatern, men till Er, provinsbor, Ni som hägnas af småstadens frid eller landsbygdens ödslighet och som ha tid att tänka på Era själar, till Er har kommit en ny poet med en liten diktbok, som inte vill bläddras igenom af jäktade fingrar utan vill ha bladen långsamt vända och begrundande läsas från den första sidan till den sista. Om det ännu gifves någon, som förstår att läsa vers i dessa tider, då alla kunna skriva dem.

Denna poembok är den enda nämnvärda af dem, som hittills kommit ut i år*), alldenstund Fröding numera företagit sig att skriva prosa äfven i bunden form. Det vill så mycket till, för att en diktsamling skall bli värd att tala om, och ifrån ryktbarheten har den ännu ett långt steg till att bli läst. Ty stockholmarna läsa tidningar och gå på teatern.

Hans Vik diktar inga lyriska småvisor, han förtäljer sägner ifrån fordomtid och profeterar framtidssyner i konstfulla romanser, enstaka och cykliska. Han berättar om korsriddare och digerdöden, om Afrodites födelse och Dionysos' triumftåg, om Faraos dotter och solgudens präst, om väpnaren, som älskade sin riddares fru, och Don Quixotes sångarfärd samt om huru muserna höllo på att svälta ihjäl på sitt heliga berg och stego ned bland dalens dufna ängar och sålde lutans silfversträngar. I ståtliga ottave rime skildrar han hur »den nya dagen», världsfredens dag, rann upp i den yttersta östern, hur Kuntana, herdeflickan, tystade krigs och örlogs buller öfver hela jorden och hur »staren fick åter sin holk och dufvan sin smekning.» Detta är tendenspoesi men af noblaste art och måhända verk-sammare än ett fång afväpningsbroschyrer.

*) Emil Kléens »Jasminer» har jag ännu inte sett, och Karlfeldts visbok, som just kommit ut, skall behandlas senare.

Samlingens klenoder äro i min tanke de båda cyklerna »Det var i den tidiga våren» och »Svennen i riddargård», oförgätliga sänger i strofer af bedårande klang och med en sväfvande, antydande lätthet i ämnesbehandlingen, som kunde påmint om Heine, ifall där hade funnits en skynt af bockfot. Det är sänger sådana som man, efter att en gång ha läst dem, sedan ständigt letar fram fragmentvis ur sitt minne, när man längtar efter ord till någon vag och vemodig skymningsstämning eller form åt en konturlös dagdröm. Man skall ofta se framför sig dogens lifdömda son på Venedigs piazza, honom, som i svartsjukt hat mördat sin älskade, och höra hans jublande afsked:

I domare, nådig var domen!
Ty här, där jag står på de lifdömdes plats,
syns ön med den regnande blommen.
Här ser jag min älskades tysta palats.

I domare, skåden mot hafvet!
Därute hon for med min lycka ombord.
Där ligger mitt rike begrafvet
med sol och med himmel och grönskande jord.

Och man skall se svennen, som i sommarens månskensnatt spelar på luta för sin riddares fru, och se hur härskarinnan ligger på bår och fränderna »kyssa den kallnades händer», men

Han får ej sin smärta förråda,
ej visa hur älskad hon var,
ej blotta det band, som dem båda
har bundit i slocknade dar.

Det är en fröjd att träffa på en svensk diktare med denna suveräna formtalang, som synes ha rim och rytmer så i sitt kommando, att de komma af sig själfva och ställa sig på sina platser utan att det ringaste försöka mästra tankar och bilder. Stöter man någon gång på ett alltför gängse uttryck, en alltför välbegagnad vändning, så vet man att skalden här har liksom Homeros blundat ett tag, kanske af trötthet, och det underliga rimmet »skälfde — tänkte», som man finner på ett ställe, beror på rent slarf och väcker intet misstroende till honom. För öfrigt är detta en sällsynt sofrad diktsamling, där författaren själf har företagit den utgallring, som kritikerna annars så gärna åtaga sig att verkställa.

K. J.

* * *

När Jesus kom till Östersund. *Spegelbild af Stefanus Eremita*
(Victor Hugo Wickström).

På den stora konstutställningen i fjor somras fanns det en duk af Skredsvig, som dominerade en kortvägg och lyste förföljande genom dörröppningarna längs flere salar. Hufvudfiguren på taflan var en spenslig ung man med ett trött och slappt utseende, tofvigt mörkt hår och skägg och något urvuxna bruna kläder. Hatten höll han i ena handen, och den andra lade han med en tafatt gest på en barn-

unges hufvud. Man kunde tagit honom för en vandrande gesäll, som skådat bättre dagar, men det var »människones son», stod det i katalogen. Ja verkligen, när man såg på ansiktsuttrycken hos folket, som samlat sig kring honom på bygatan, där han vandrade fram, såg på mödrarna, som lyfte upp sina barn till att välsignas, sjuklingen, som rullades fram till honom i en skottkärra, gumman, som med lycklig och vördnadsfull beskäftighet dekorerade med blomkrukor den brokiga matta hon breddt ut i gräset för hans fötter, då förstod man, att åtminstone dessa togo honom för Jesus.

Victor Hugo Wickströms bok är som text till denna tafel, kanske t. o. m. inspirerad af den, fast titeln stammar från ett annat håll. Att det är just i Östersund han låter Jesus uppträda beror helt enkelt på att det är där förf. har sitt hem och och betecknar inte, att detta samhälle är något lastens refugium och rysligt syndanäste som Chicago. Tvärtom, jämtarna äro kanske det enda folk på jorden, för hvilket människones son skulle kunna uppenbara sig i lekamlig gestalt med några slags förhoppningar. Och se, jämtarna buro sig icke bättre åt än judarna på sin tid. Evangeliets berättelser upprepas här med någon liten anstrykning af modernisering, som är alldeles för dämpad och fragmentarisk för att åstadkomma någon verksam kontrasteffekt. Att Herodes och Pilatus, d. ä. statskyrkoprästerna och waldenströmarna, vordo vänner och anordnade ett stort protestmöte mot Jesus på goodtemplarlokalen, det kan man ännu gå med på, men den nattliga häktningen på Öneberget, med hvilken boken slutar, är rent bibelplagiat och utplånar all lokalfärg.

Målarna ha icke mäktat skapa en gudamänniska, som man skulle vilja tillbedja och dyrka, vare sig de klädt honom i finsk bondeblus eller i landsstrykarkläder. I ord skulle han kanske kunna målas, och det är för rätten gjordt för länge sedan. Det ser egenomligt ut, att evangeliernas skildring, som är så enkel och så föga åskådlig, tyckes innehålla både det första och det sista ordet, som har sagts och kan sägas om människones son.

K. J.

* * *

Vid rosenbusken af *Ian Maclaren*. Öfversättning från originalets sjette upplaga af *V. Emanuelsson*.

Den här boken kom visserligen ut i fjor, så det kan tyckas sent att tala om den nu; men den har först i dessa dagar kommit mig till handa, och den är inte sådan, att man gärna går den förbi med tystnad. Nej hellre kunde man vilja gå ut bland folket på gatorna och säga till dem man mötte: »Men snälla medmänniskor, hvad tänker Ni på? Har Ni inte läst Maclarens bok eller är Ni så öfverlupna med litterära läckerheter, så Ni inte gitter erinna Er den?» Det är kanske rent af den oskuldfulla titeln, som har hindrat boken att tränga igenom så långt som den förtjänar. »Vid rosenbusken» — det låter ungefär som »Vid eldbrasan» eller »Vid aftonlampan»; man vädrar läsning för unga flickor och tackar så mycket.

Finns det en säker metod att föra en läsare med eller mot hans vilja in i en diktad värld och öfvertyga den allra segaste tviflare om att det är verkliga människor han hör berättas om, så är det den att visa fram samma figurer i en del på hvarandra följande historier, som icke stå i inbördes sammanhang och icke iakttaga någon kronologisk ordning. Så gör Kipling, och så gör Maclaren.

Det kan hända, att han först bara i förbigående kastar ut ett namn, förknippadt med ett för personen i fråga typiskt yttrande (det är mest på det sättet han karakteriserar, ett dråpligt sätt!), i nästa berättelse kommer figuren igen, och nu får man veta en hel massa intressanta saker om honom, kanske en liten roman; så är det möjligt, att förf. plötsligt erinrar sig någonting, som hände den oftanämnda individen, innan det senast berättade ägde rum, och till slut får man kanhända en inblick i hans allra innersta, helgdagsvrån i hans själ, som med fin försynthet dolts förut. Är det underligt, om man efter detta tycker, att den skildrade personen är väl så verklig som man själf? Och när förf. midt upp i en berättelse hänkastar en liten antydning, som med ens återkallar en föregående historia, t. ex. med den djupaste trovärdighet och med imponerande exakthet förklarar hurusom detta skedde året innan George Howe dog i lungсот eller samma vår som Flora Campbell rymde till London, utan att George Howe och Flora Campbell för öfrigt ha något att göra med det, som är i fråga, så verkar det nästan magiskt och man är hjälplöst hemfallen åt den illusion han vill framkalla.

Hufvudpersonen i alltsammans är den skotska socknen Drumtochty. Hvar och en af figurerna, som uppträda, representerar en eller flere sidor af denna sockens kuriösa karakter. Där är socknens allt öfverväldigande och allt genomträngande religiositet i alla dess afskuggningar, från den mörkt profetiska puritanismen, hård som en stentafla med tio Guds bud på, till den plikttrogna och hjärtegodas världsmänniskans sväfvande hågkomster af aftonbönen på mammas knä, där är socknens lärdomsljus och socknens enfald, socknens statskyrke- och frikyrkepräster och socknens läkare, socknens dumma utbölingar och socknens genialiske »cyniker», som ingen skyldig varelse kunde reda sig för, när han lät upp sin mun på kyrkbacken och begynte håna och som alla rättsinniga församlingsbor älskade så högt för hans nobla giftighets skull. Och öfver allt framlyser Drumtochtys själf tillräckliga konservatism och lokalstolta solidaritetskänsla, dess reserverade blyghet i känslouttryck och dess städadt säfliga uppträdande vid alla lifvets tilldragelser, från en begrafning till öppnandet af ett bref, hvilken senare manöver i socknens oskrifna etikettskodex var underkastad ett omständligt ceremonieell.

Humor tränger igenom hvarje sida af boken, det är ett faktum; men hvad är det för slags humor? Jag skulle vilja kalla den kristlig humor; men jag är rädd att bli grymt missförstådd af alla de många, som inte haft den sällsynta turen att råka på en af dessa

kristna, hvilka lefva i denna värld, såsom lefde de där icke, och hvilka utan förkunnelse af vare sig lag eller evangelium skänka åt dem, som korsa deras väg, den förnimmelsen att »här är ett heligt rum». Är en sådan människa humorist och besitter han så tillika klassisk bildning och har rest i många land och sett många människors seder, då torde hans humor bli ungefär sådan som Maclarens.

Det vore orätt att glömma öfversättaren, som verkligen förtjänar en särskild hyllning för sin sällsynt goda tolkning, om det än måste kännas vemodigt att se en man med hans förmåga i likhet med en massa sämre folk duka under för lexikonsförelsen att öfversätta »clever» med »skicklig». För öfrigt så...

K. J.

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets Samkvämskomité hade fredagen den 25 nov. anordnat ett samkväm å Nya hushållsskolan vid Västra Trädgårdsgatan.

Samkvämets officiella afdelning, vid hvilken domänintendenten *Tamm* fungerade som ordf., bestod af en diskussion öfver ämnet »Trädgårdsskötsel såsom yrke för kvinnan», inledd af fru *Maria Bolin*. Inled. redogjorde för det arbete, som utförts af Fredrika-Bremer-Förbundets för 8 år sedan bildade Trädgårdskomité, och de svårigheter, som särskildt på de senare åren ställt sig hindrande i vägen för dess sträfvan, sedan den trädgårdsskola för kvinnor, som direktör *Abelin* på Förbundets initiativ öppnat vid Norrviken, upphört med sin verksamhet och de kvinnliga trädgårdseleverna hänvisats att söka utbildning på enskilda egendomar, där svårigheten att erhålla lämpliga bostäder visat sig vara den förnämsta stötestenen. Det hade visat sig, att en särskild trädgårdsskola för kvinnor vore särdeles önskelig.

I diskussionen yttrade sig bl. a. en ung kvinlig trädgårdsmästare, som studerat sitt yrke både vid Norrviken och vid *Swanley College* i England och som på grundval af sina erfarenheter framhöll hurusom yrket i fråga är icke blott möjligt utan äfven i hög grad lämpligt för kvinnor, särskildt för på landet bosatta bildade kvinnor, som kunna använda sina insikter i trädgårdssodling till utbredande af kunskaper i och intresse för detta ämne hos landtbefolkningen. Mot en talare, som ansåg, att Trädgårdskomiténs sträfvanden väl mycket toge sig ut som en kvinnosaks- och öfverklassrörelse, påpekade ordf., att det är just de bildade och just kvinnorna, som måste ta denna sak om hand i början.

Diskussionen afslöts med att ordf. uppläste en redogörelse för en kvinlig trädgårdsskola i *Uleåborgs län* i Finland, hvilken grundats och ledes af en kvinna.

F. V. O. ordinarie höstsammanträde hölls den 16 nov. å Stora Börssalen under presidium af Öfverståthållaren, baron Tamm, som meddelade en kort öfersikt af den föreliggande årsberättelsen. I sammanhang därmed omnämndes, att, med bidrag från styrelseledamöter, ett konto upplagts, kalladt »Eva Thorssells minne», afsedt att kunna användas till understödjande af välförtjänta, ålderstigna kvinnor, medan anordningar vidtagas för att söka bereda dem en, om möjligt, varaktig hjälp. De gamla, för hvilka F. V. O. i allmänhet så litet kan göra, lågo nämligen den i höst aflidna Eva Thorssell — under många år komitésekreterare på Centralbyrån — synnerligen varmt om hjärtat.

Sekreteraren uppläste därefter revisionsberättelsen.

Efter en kort diskussion om en ifrågasatt ändring af stadgarna samt sedan upplysningar af ordf. lämnats rörande en del med arbetet sammanhängande frågor, höll greve B. Oxenstierna ett föredrag om »fattigvårdsprinciper och fattigvårdarskap».

*

F. V. O. årsberättelse 1897—1898, hvilken nu utsändts, visar att föreningens arbete på de olika afdelningarna fortgått efter oförändrad plan och i det närmaste under ledning af samma personer som föregående år. Summan af de belopp, som i form af understöd utgått under året, har utgjort kronor 45,444; däraf kronor 2,318 utlämnade såsom räntefria lån att återbetalas i småposter. Arbete har anskaffats åt 183 personer, utom de tillfällen till arbete som erbjudits både genom byrån, slöjdfafdelningen och »myrorra». Antalet af genom F. V. O. utackorderade barn har uppgått till 48 st., tillfälle att för hälsans vårdande besöka badorter eller vistas på landet under sommaren har beredts åt 124 personer, män, kvinnor och barn. Den inom hufvudstaden rådande bostadsbristen har varit föremål för styrelsens synnerliga uppmärksamhet, och har på dess initiativ aktieföretaget »Billiga bostäder» bildats, hvilket på 3 olika platser uppfört 5 enkla bostadshus för fattiga arbetare, hvart och ett afsedt för 20 familjer. Till detta företogs underlättande har F. V. O. lämnat ett räntefritt lån af 10,000 kr.

Försäljningssumman för F. V. O. slöjdfafdelning har under året uppgått till kr. 17,003, och i arbetslöner har utbetalts kr. 6,227. Till »myrorra», för hvilkas verksamhet allmänheten fortfarande visar stort intresse, har genom försäljning af de upphjälpta föremål, som tillvaratagits, influtit en summa af 1,469. F. V. O. barnherberge, stiftadt med hjälp af en för detta ändamål af enskild person donerad fond, har under året mottagit till vård 34 vanvårdade och sjukliga barn.

Angående F. V. O. ekonomiska ställning hänvisas till den i årsberättelsen publicerade kassarapporten. Sedan föreningen antagit »Dagny» som sitt organ, ha dess egna meddelanden upphört att utgifvas.

F. V. O. styrelse utgöres för närvarande af följande personer: Öfverståthållaren baron G. Tamm *ordf.*, direktör A. G. Lagergren *vice ordf.* Ledamöter: fru A. Montelius, *centralbyråns föreståndarinna*, grefvinnan E. Cronstedt, fru A. Wallenberg, handl. A. Nachmanson, vice häradsh. H. Rettig, *sekreterare*, direktör C. Tamm, *kassaförvaltare*. Suppleanter: fru C. Zethræus, direktör E. Beckman, baron C. H. Lagerfelt, kapten G. A. Oldberg, greve B. Oxenstierna och grossh. V. Ramstedt.

Från skilda håll.

Modern romantik och etik af Anna Sandström. Artikeln med ofvanstående namn i Dagnys 15 & 16 häfte har nu utkommit som broschyr på Wahlström & Widstrands förlag. Pris 1 kr.

*

Till skolrådsledamöter utsågos vid novemberstämmorna i Stockholm fröken Anna Lindhagen för Adolf Fredriks församling samt fröken Frida Billberg för Katarina församling. Utom nämnda nyvalda medlemmar af skolrådet räknar hufvudstaden följande kvinnliga skolrådsledamöter: fru Hélène Berg samt fröknarna Anna Höjer, Emilie Zander, Lilly Engström och Maria Lodin.

*

Matlagningskurs för sjuksköterskor. På grund af därom framställd anmodan från Röda korsets sjuksköterskehem anordnades under okt. månad denna höst en kurs i sjukmatlagning vid Högre lärarinneseminariets hushållsskola. 8 elever deltog i denna, som omfattade praktisk undervisning i tillagning af ett urval rätter, lämpade efter olika fall af dietetisk behandling (en dag t. ex. lagades mat för febersjuka, en annan dag för konvalescenter o. s. v.). Kursen varade 3 veckor, och undervisningen meddelades hvarje dag mellan kl. 5 och 8 e. m. Sedan den 7 november pågår en andra kurs af samma slag, i hvilken 6 elever deltaga.

Flere läkare ha besökt kursen och uttalat sin belåtenhet med anordningarna.

*

Berliner Hausfrauenverein har nyligen firat sitt 25-års-jubileum. Föreningen, som bildats af fru Lina Morgenstern, har verkat på en mängd praktiska områden: inrättat kok- och hushållsskolor, utdelar belöningar åt dugliga tjänarinnor, understöder kvinnor, som ägna sig åt yrken och affärsverksamhet, och verkar genom broschyrer och skrifter i huslig ekonomi, hygien o. s. v., samt utgifvande af den ansedda familjetidskriften »Deutsche Hausfrauen-Zeitung».

*

I franska Deputeradekammaren har en motion inlämnats af herr Viviani om rätt för kvinnliga juris doktorer att aflägga advokaten. Den kommission som tillsatts för att pröfva det nya lagförslaget är mycket gynnsamt stämd för detsamma, och skall det med det snaraste ställas under justitieministerns pröfning.

BIKUPAN

21 Klara bergsgatan 21

Försäljningsmagasin för Fruntimmersarbeten,

såsom:

*Väfnader, Nationaldräkter, Träsniderier,
Vadstena Spetsar, Broderier, Stickade och Virkade
arbeten, Barnkläder, Dekorationsartiklar, Dockor,
Leksaker m. m.*

Utstyrselar och alla slags Fruntimmersarbeten förfärdigas
Märkning verkställes.

Rekvisioner från landsorten expedieras skyndsamt.

Utmärkt arbete! Billiga priser! Förtjänsten sömmerskans!

Allm. tel. 51 65.

OBS!!

Barnkläder.

*Goda tyger! Nya, smakfulla modeller!
Billiga priser!*

H. NYSTRÖM.

2 Stora Vattugatan 2.
10 Norrbrö-Bazaren 10.

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jämförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

— Prenumerationspris —

Stockholmsupplagan:

för år**15**:— för kvartal **4**: 25
» halft år **8**:— » månad **1**: 50

Landsortsupplagan:

för år**10**:— för kvartal **3**:—
» halft år **6**:— » månad **1**:—

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16.
Riks Tel. 27 62.

— C. E. Lagerström —

FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Spis- och Knäckebröd

i många olika sorter, öfverträffliga i välsmak.

HEDERSPRIS och **GULDMEDALJ**

Dresden 1894.

Braunschweig 1895.

GULDMEDALJ

Stockholm 1897.

Biscuits och Cakes

till betydligt lägre pris än de utländska.

C. W. SCHUMACHER Stockholm

Kongl. Hofleverantör.

17 Norrlandsgatan 17.

Nya Hushållsskolan

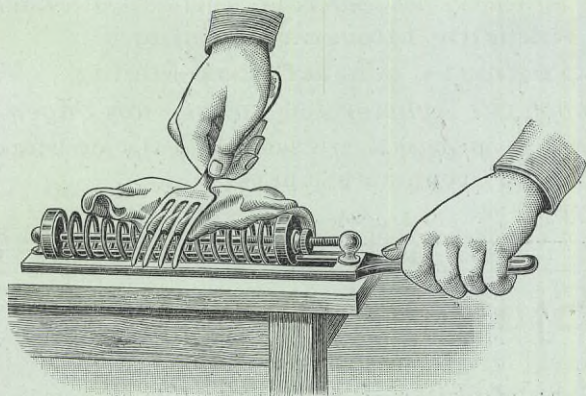
(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Nyhet! Nyhet! Gaffelputsaren

bör vara en välkommen nyhet f. hvarje husmoder äfvensom för restauranter o. hoteller etc. Är ställbar för olika grofva gafflar.

Pris kr. 2:50 pr st.

Säljes i hvarje väl-sorterad jern- o. bosättningsaffär samt i parti hos

B. A. Hjorth & C:o,
Klara Norra Kyrkog. 5.
Stockholm.

A. T.: R. T.:
Kont. 185. 4405.
Lagr. 9894. 1419.

Presentkort

för tidskriften Dagny för 1899 kunna rekvideras genom Fredrika Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan.

För medlem

3: 50.

Anmälan.

Dagny, som 1898 börjat en ny följd, skall, då den betydligt utvidgade form, i hvilken tidskriften framträd, med uppmuntrande välvilja mottagits af allmänheten, år 1899 utgifvas efter samma plan, som föregående år. *Dagny*, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet* skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Därjämte är *Dagny* såsom organ äfven för Föreningen för *Välgörenhetens Ordande och Föreningen Handarbetets Vänner* i tillfälle att med sakkännedom följa de områden af kvinnlig verksamhet, hvilka representeras af dessa föreningar.

Åt *sjuksköterskornas intressen* och andra viktiga spörsmål, som beröra kvinnan, skall synnerlig uppmärksamhet ägnas; hvarförutom *litteraturens företeelser i hem- och utlandet*, framför allt sådana litterära alster, som behandla kvinnorörelsen och därmed sammanhängande frågor, öfersikter och notiser, kortare berättelser, minnesteckningar, resebref, biografiska och historiska utkast, kåserier m. m. alltjämt rikligt skola i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer 1899 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.

Nyårsönsknningar.

F. V. O. Centralbyrå, St. Nygatan 36, mottager anmälningar till Nyårsönsknningar genom tidningarne vid instundande årsskifte. Afgift 10 kr.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag
Riks 1 63.
Allm. T. 76 53. 16 Oxtorgsgatan 16.

Filial: 1 Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 35.

AF sammalt Ylle
(stick-, kläde- och klädnings-) väfves vackra Gungstolslängder, 2 mtr långa, 0,70 mtr breda från 7 kronor. Gods afhentas tacksamt afgiftsfritt.